

Alexander Pavlovsky van het Jerusalem Quartet: We zijn nu eenmaal in Jeruzalem begonnen, zoals het Tokyo String Quartet in Tokio. Beeld Maartje Geels

Interview Alexander Pavlovsky

Het Jerusalem Quartet koestert zijn nauwe band met Zeist

In een strijkkwartet moet je naar elkaar luisteren zonder elkaar te onderbreken. Heel belangrijk in deze hectische tijden vol stress en conflict, vindt Alexander Pavlovsky, eerste violist van het Jerusalem Quartet en artistiek leider van de Zeister Muziekdagen.

Sandra Kooke 20 augustus 2024, 17:10

In een strijkkwartet moet je naar elkaar luisteren zonder elkaar te onderbreken. Heel belangrijk in deze hectische tijden vol stress en conflict, vindt Alexander Pavlovsky, primarius van het Jerusalem Quartet en artistiek leider van de Zeister Muziekdagen.

Als Alexander Pavlovsky de folder van de Zeister Muziekdagen van tafel pakt en doorbladert, wordt hij opeens helemaal vrolijk. “Wat een indrukwekkend programma is dit eigenlijk”, constateert hij. Als artistiek leider heeft hij het toch zelf samengesteld? “Ja, maar

programmeurs zijn altijd met het volgende jaar bezig, dus ik was dit alweer vergeten.”

Pavlovsky heeft alle recht op vrolijkheid, want hij heeft de crème de la crème in Zeist weten te verzamelen. Quatuor Ébène, Belcea Quartet, Pavel Haas Quartet, Quatuor Modigliani en natuurlijk zijn eigen Jerusalem Quartet: ze treden deze en volgende week op in Zeist. Daarnaast komen musici – onder andere van het Schumann Quartett, het Quatuor Modigliani en het Quartetto di Cremona – masterclasses geven aan jonge strijkkwartetten. Sinds de oprichting, 35 jaar geleden, combineert dit festival concerten met lessen. Zo is het een kraamkamer van nieuwe kamermusici.

Strijkkwartettraditie

Op de eerste dag van het festival druppelen jonge mensen met vioolkist en cellokoffer op de rug het hotel in Soesterberg binnen. Precies zo kwam in 1996 de 17-jarige Pavlovsky hier voor het eerst aan met zijn collega's van het Jerusalem Quartet. Ze zaten nog op de middelbare school – de violisten Pavlovsky en Sergei Bresler, de altviolist Amihai Grosz en cellist Kyril Zlotnikov – en kregen les aan het Jerusalem Music Center.

“In die begintijd gingen we jaarlijks naar twee festivals: De Amadeus Summercourse in Londen en naar Zeist. Hier kregen we les van leden van beroemde kwartetten. Ik herinner me violist Arnold Steinhardt van het Guarneri Quartet en cellist Martin Lovett van het Amadeus Quartet. We verbleven toen nog in gastgezinnen. Toen ik in 2008 artistiek leider werd van dit festival wilde ik de combinatie van concerten en talentontwikkeling behouden. Ik heb het festival alleen internationaler en bekender gemaakt.”

Hij noemt de Zeister Muziekdagen uniek in de wereld. “Ik kom op veel festivals, op mooie locaties, met goede faciliteiten. Maar er blijft altijd wel iets te wensen over. Hier klopt het helemaal: een prachtige omgeving, een goede akoestiek in de zaal, de organisatie is op orde én er is een fantastisch publiek. Mensen die hier komen luisteren, zijn niet alleen geïnteresseerd en positief ingesteld, maar ook goed onderlegd. Velen zitten met de bladmuziek op schoot te luisteren en stellen na afloop vragen aan ons. Publiek is cruciaal voor ons. Op de eerste plaats staat de compositie, maar daarna komt het publiek. Daar doen we het tenslotte voor. Het Nederlandse publiek is over het algemeen heel prettig, maar hier in Zeist leeft echt de strijkkwartettraditie.”

Conversatie van vier intelligente mensen

Dat je als jong strijkkwartet op dit festival kunt werken met verschillende docenten, vindt hij belangrijk. “Ze geven je allemaal iets anders mee, als kwartet maak je daarna je eigen keuzes. Muziek

maken is een zoektocht. Je kunt nooit zeggen: zo is het perfect. Want je ontwikkelt je verder, dus zoek je verder.

“Het interessante van een strijkkwartet is dat het bestaat uit vier stemmen van de strijkersfamilie, twee violen, een altviool en een cello. Vier individuele stemmen is het hoogste aantal dat het menselijk oor kan onderscheiden. Goethe noemde het strijkkwartet een conversatie van vier intelligente mensen. Intelligent....dat hoop je dan maar,” lacht hij.

“Ik vind het strijkkwartet heel belangrijk voor deze tijd. In een kwartet moet je naar elkaar luisteren zonder elkaar te onderbreken. Soms moet je volgen, soms leiden, soms een vraag stellen. Dat is de kunst van het strijkkwartet sinds Haydn ermee begon. En dat is belangrijk in deze hectische wereld met extreem veel druk en conflicten. Gewoon zitten en luisteren is dan goed voor een mens.”

Afgelasting Concertgebouw

Toch is dat niet waar alle bezoekers van het Jerusalem Quartet voor komen. Vaak worden juist hun concerten verstoord door demonstranten. Sinds de aanval van Hamas op 7 oktober is dat er niet beter op geworden. In februari werd een optreden van het Jerusalem Quartet in Den Haag verstoord, in mei meende het Concertgebouw zelfs de concerten te moeten afgelasten vanwege bedreigingen. Het Jerusalem Quartet reageerde verontwaardigd op Instagram en al snel bekritiseerden beroemde musici van over de hele wereld het Concertgebouw, dat zwichtte voor bedreigingen. Een van de concerten kon toen alsnog doorgaan.

Pavlovsky haalt nu zijn schouders op over de protesten. “De eerste keer dat er geschreeuwd werd tijdens een concert is al decennia geleden. Toen vonden we het stressvol, nu niet meer. We spelen tegenwoordig gewoon door, laten ons niet meer onderbreken. In het begin was het moeilijk om geconcentreerd te blijven spelen, maar we zijn er nu aan gewend.”

Bang is hij nooit. “Er gebeurt nooit iets fysieks. Het is natuurlijk niet plezierig om onderbroken te worden, maar we proberen aan de muziek te blijven denken.”

Steun van het publiek

Het helpt, zegt hij, dat het publiek het kwartet altijd steunt. “Mensen worden boos als het concert wordt verstoord. Kijk, iedereen heeft het recht om te protesteren, maar doe het niet tijdens een concert als mensen een kaartje hebben gekocht om naar Beethoven of Schubert te komen luisteren. Bovendien, er zijn zinvoller mogelijkheden om iets aan het Oekraïense of Israëlië-

Palestijnse conflict te doen. Schreeuwen tijdens een concert of met een Palestijnse vlag zwaaien gaat niet helpen.”

De naam Jerusalem Quartet lijkt een belangrijke trigger voor protesten. Pavlovsky: “We zijn nu eenmaal in Jeruzalem begonnen, zoals het Tokyo String Quartet in Tokio. Vandaar onze naam. Maar we zijn een onafhankelijke, door geen enkele regering ondersteunde groep musici. Als we nou een nationaal orkest of nationaal ballet waren geweest. Onze cellist heeft decennia in het East-Western Divan Orchestra van Joodse en Palestijnse musici gespeeld en heel veel Palestijnse jonge musici opgeleid.”

De verhouding met het Concertgebouw is in elk geval weer goed, de gesprekken over nieuwe concerten zijn al in gang. “We spelen al zo lang jaarlijks in Amsterdam. Daar gaan we gewoon mee door.”

Weinig Nederlandse strijkkwartetten

Hij voorspelt dat er over vijf jaar een nieuwe generatie kwartetten aankomt. “Toen wij in de jaren negentig begonnen, waren er veel minder jonge strijkkwartetten dan nu. Over het algemeen is het niveau van spelen ook heel hoog geworden. Helaas doen er op dit festival weinig Nederlandse strijkkwartetten mee. Ze zijn er wel aan de Nederlandse conservatoria, maar ze bestaan vaak uit een mengeling van Europeanen, Aziaten en Amerikanen. Die zijn in de vakantie naar huis. Dat is in Graz, waar ik lesgeef, overigens niet anders.”

Hij ziet nog wel een mooie toekomst voor het strijkkwartet, al gaan de zaken in de klassieke muziek niet overal even goed. “Wereldwijd zie ik orkesten en operahuizen die financiële problemen krijgen. Kamermuziek heeft het makkelijker. Je moet alleen veel reizen om je publiek te bereiken.”

Is er straks nog wel voldoende publiek nu klassieke muziek in steeds minder gezinnen aangeleerd wordt? “Daar maakte men zich vijftig jaar geleden ook al zorgen over. Je kunt het niet vergelijken met de populariteit van popconcerten, maar we trekken al bijna dertig jaar volle zalen.”

Zeister Muziekdagen

Tijdens de Zeister Muziekdagen zijn er tot en met 31 augustus concerten in de Grote Kerkzaal van de Evangelische Broedergemeente in Zeist. Het Jerusalem Quartet speelt op de slotdag. Op verschillende andere locaties zijn concerten van jong talent. De masterclasses in Kontakt der Continenten in Soesterberg zijn gratis bij te wonen. Info. zeistermuziekdagen.nl